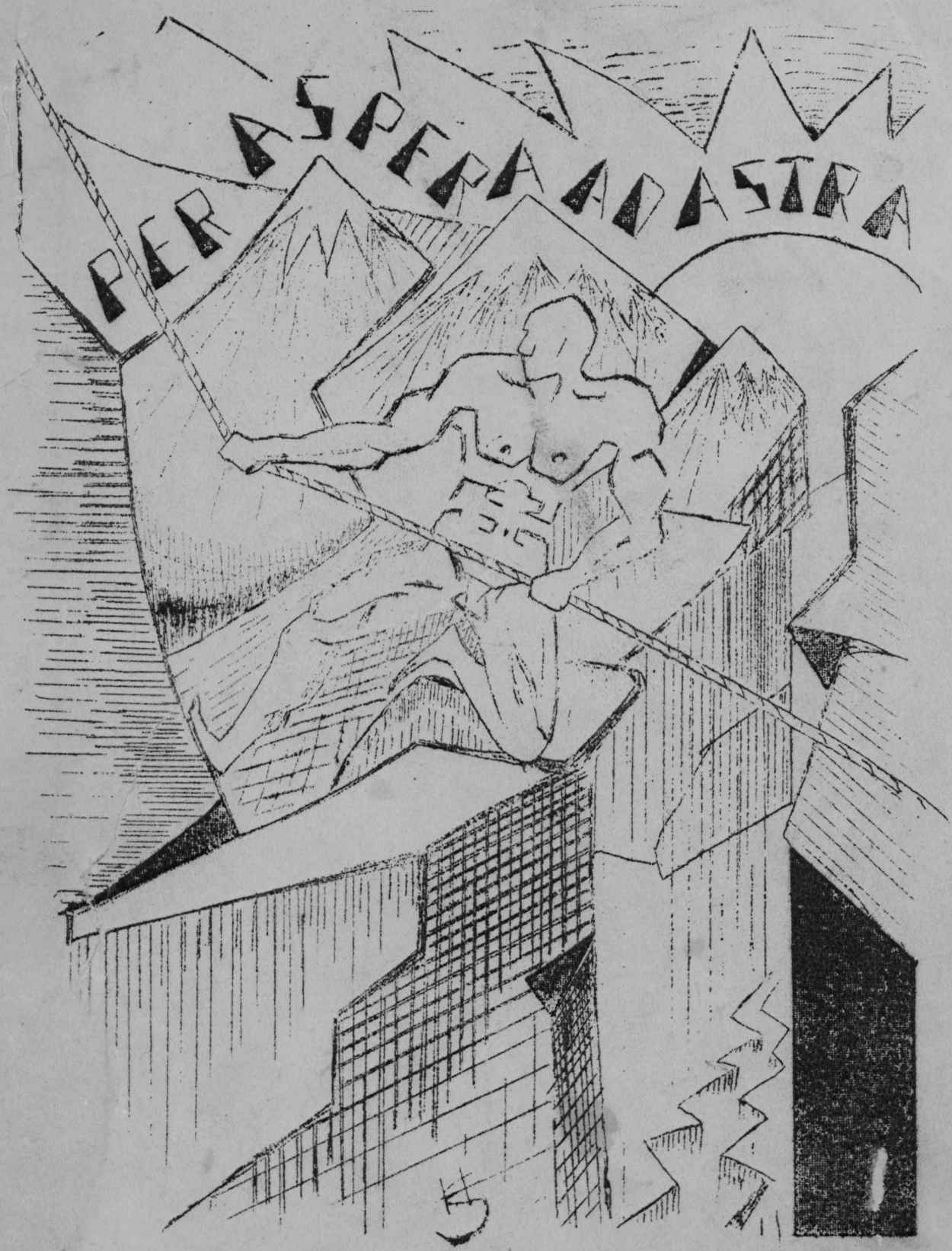
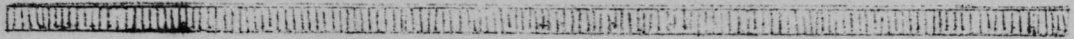

PER ASPERA AD ASTRAM

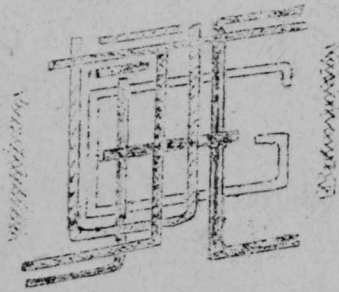
PER ASPERA

AD ASTRA

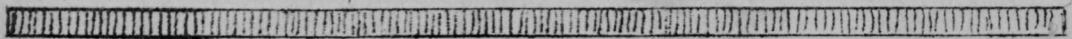

III

TORVAYHIS-HUMANITAAR-GYMNASIUM

OPPURI-AJAKIRI-

VEEBRUAR — 1930

Arno.

Isalt.

"Isa, miks mühiseb kodumaal
sõjavägi?"

Oh isa, räägi!

Ja isa räägib, pisar silmis,
täär kätel, krobelisis, kylmis.

Räägib vaenlaste salgust,
kel pole nüll otsa ei algust,
räägib cesti rahvast kui vähvast. —

Ja pisar kukub, palav verepisar.

Hallpäisel vanaisal! —

E. Umbleja.

Eesti-Vene rahulepingu mälestuseks
10. aastapäeval.

Rahu...

Vaikind on torm, myyrina seisab mets, mis üs-
ja myhises, ägas tormi hiiglapuhangute all. Tuge-
ramadki puud nägisevad, oigavad, painduvad -
ent mõni üksik nõmme serval langeb raksudes
ning viimast korda sasib torm ta lehis, metsa ei
suuda ta murda, vaid vaibub... Rahu!.. Rahu...
sosistavad puud, kõigutades mõnuledes oksid ja upi-
tades latva ikka kõrgemale sini-taeva, kuldse
päikese ja säravate tähtede poole...

Mõllas kord miegi väikese kodumaa pin-
nal maru. Ägasid surmapuhkvas tormis kangemad
pojad, langes rabisedes kiulide rahe, jooksid pi-
sarate ojad, mis rõõmsid punaseks ja halli udu-
na tõusid pilvede poole - palved, sabajamad soo-
vid: oh et vaikiks kord torm, et lõpeks sõda, et
oleks - rahu!... ja milliks kõik ei olnud 2. feb-
ruar tuhande yheksasaja kahekymnel aastal?!
Milliks oli see päev inimesile, kes aastaid kiul-

nüüd vaid relvade tärinat ohkeid; näind vaid va-
lusaid pisaraid?! Pyha oli see päev, mil rahuliku
laotus üle inimeste, üle me kalli kodumaa; pyham
olgu sulle päeva mälestis! Kas tohime unustada se-
da?! Meie kohuseks olgu: säilitada kord tehtud
rahu lõpmatuseni... Leida ilusamaid vahen-
deid, mille abil lähendada vahekordi!

Mida peaxsime ihkama, mis on parem kui
taustamüürit rahus sammuda kodumaa päikesse
kullas läbi valge lume, läbi lõhnavate lillede, vä-
si... ixxa edasi!....

26.I.30.

Mari Kull
Ajaloo õpetaja »Per
aspéra ad astra« vas-
tutav täimetaja.

... Muuseas, tänu sulle
on tänapäeval uusik-isi-
ku - ent süüsi ka inimesa-
te hulgade juures kõigevä-
rdis ilusamaid ja ... etc.
... etc.

Hing kuulatab hääletult end... Taas keevivad mälestused. Mineviku varjud heljuvad kuuvalguses, helged täis otsimisi lootusi ja õnne. Hing nagu igatseks midagi — Ihtaldan näha ja tunda midagi suurt — võimsamat... Kuulen metsade myhast ja kohinast salajaid häälid mis kisuivad mind enese poole. Klitkuda mööda metsi ja soid on mu suurem soov. Ihtkan lennata kõrgele — — kõrgele siniohu merre kui valgetiivne liblik ning kaduda igavikku! Heljusin puie oksil tundes tuule-paitusi juustes! Ihtkan vaadelda tõusva päikese küri ja joubuda nende kullast! Ja mõnigi kord tekib minus lootus nagu tõuseks keegi päikesega! — Ja korra ta tõusiski, kuid kadus jälle yhes loojeneva päikisega.

... Ah, tundmata olemisrõõmust kord joubuda ihtkan — kordki tunda hurmavat noorust täis jõudu! Kordki veel näha ihtaks toomi noid valgeid jamalaid maivalgeil õil! — Ihtaks tunda maiöö sügelusi, vaadelda taas hiitgavaid täh-

ti ja kuulata tuule-sosistusi!

Kuula! Kuula mu hyydrat täis elupõlvat
häält, Sina, pyha, päike! Kas kuuled sa mind?
Või kuulsid Sa mind liig leegitseva mõttega ja
lõid lõxete ning kaitusid... ruttu?...
47

O.K.

Sygis-variatsioon.

Täiskuu veretu suule
Vaibund pilvede tina.
Hõljub udude vana
Ja muinasjutt sygise tuule
Yle ääretu tusa, yle nõgise õõ
Libiseb värisev hüling:
Kaisutab kaski valgeid,
Pääd käharat silitab kuuksil,
Kõditab pöösaste palgeid
Ja kaob udude suuskil
Läbi raage rabiseva nutu
Süs tyhjale väljale ruttu...

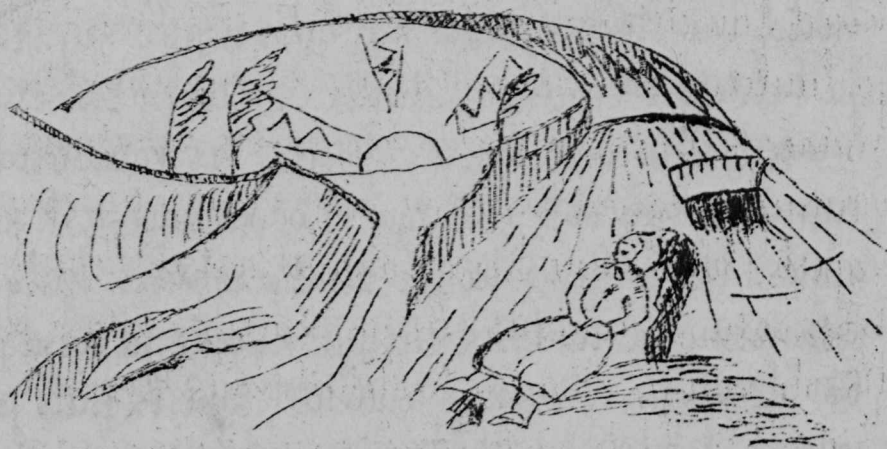
E. Jakobson.

Surm kevadöös.

Saawiku vanarahval Aadul ja Annel oli läände riival karjamaarühmal haaviku vilus väikne kodu ehitet sinna juba aastate eist - isa-isade kätetoost. See väike "tore" nagu teda mäel Saawikul hyyti oli otstaruks, kuhu vanapaar hallide aastate alul kuni päris rahuaja kättejõudmise päevani elama oli asunud. Poeg Vidrik elas ise Saawikul ja pidas sääl majapidamises eeskujulikke korida. Sellep just sageli veeresidki õnnepisarad vanade ajakambaist puuret kotsudelle ja Aadul Anne unustasid oleviku kannatused, laskudes hella tundmuste minnivikku. Ja Ann oma pehme väsinud häälega võis igal ajal öelda: "Minu õnn on Vidriku peidus, - sinna loojub mu päike!"

Päevi vares õnnes, ent-süski igavuse tyytüh ku-
ju meelitas vanakesi painajalikult enda keenisesse.
Yhel vaheldust ilikaval aegade viivul võttiski Aadu
Anne kõrkõrva viis teoor kevadeõhtu ilha kuis-
tunnetel vastu sinavale ööle. Kideriku lembe tuul
kandis kõigi taevakarvite karmidused vanakeste
rinda. Ning õine võlv saatis neid kuni Allikmäe
jalale ja säädis neid sinna istuma. Lõi avarduv
org asus kõrge ja pikliku mäeaheliku vahel mille
põrjas lookles sädelus oja-nire. Siin istusid ne-
mad lainete hüplemist kuulates nende mystilist koha
ja luuletist laulu imetledes... Lõutu ääretu aja-
nurre kedunud ajust. Kende ees vallatlesid mäe-
vaimud vägevad müngu ja öö karmiduste kaugeist
kajust tõusis Anne hinge otsatu igatsus. Igatsus se-
letamatu ja igatsus mingi kauge ja ilusa järele.
Öö oli kaunis. Väikne tuulehiil sahises puus ja pöö-
sais ja lindude vidistamine sulas magusaks muu-
sikaks vanarahva kõrvus. Avarast taevalaotusest
püüsid harvad tähtede tulelmid, mis yha kustu-
sid taas jällegi sätendasid pilvude rühkival
rännul. Alnelmitest virgudes tõusid vanakesid
mäejalale, kus lõppes vümmne Saaviku põlvuil,
ja algas teiselpool nüt. Läksid siis edasi üle

nõmmelise karjamaa läbi kastese rohu ja tallasid
haljast orasepõldu, kuni jõudsid mäe taha. Siit
avanes uus vaade. Nassakut kött hügla, sammal-
villa mähit kivimyrakas ja paremal idakaares
laintas ahnelt ajalooline Pimmeorg oma tiibu-
ja siia oru järskule kaldale leppade alla istusid
vanakesed uuesti. Kallak otse kui rõvises nende
istumisel ja üksiku õökulli väigas uh-uh-huu,
tuli alt mustavast hauast, nagu iselijate terwituseks.

Ann kurtis jälle. Ta kaebas palava igat-
suse järele, mis valusa vaevana huumas hinges.
Rahu ja valguse puudus ängistasid — ei olnud
rinnas selgust ega kergust. Küll valas Aadu
vaigistust, ent see ei aitand; Ann nõrkes ja ui-
nis. Aadugi, laskudes pehmele maakammaralle,

uinus, roidumus liikmeis.

Pikkamisi kadusid eha helendavad loimed taevarannalt ja kogu loodus läks puhkusele pime-
nerva ööville. Öö laotas niiske vaiba magajaile...
Kesk sygavat und laskus Igatsus Anne juure ja kõ-
neles:

"Su mineviku mustad jäljed aastate põdu-
rais varjudes on sulle andestet. Su ihalduste voi-
mas palve on minuni jõudnud ja oota, rahupilv
tuleb ja täidab su kuuma igatsuse."

Kiirelt kustus visioon, süsimustas öös süg-
tus hele kiir heitlevais varjudes põlema. All mäng-
leva kiire kasvav palistus, Pimeoru kohal, punase
niidina tikit, must-valge laigutus rebenes, ning rahu-
pilv laskus aeglaselt vanakeste poole ja peatus.
Paksust pilvesagarast sirgusid käed viibates kutsu-
valt Annele. Ann kysitles kartlikult:

"Ytle mulle taavaline, kallid, ytle millal liian ma
elumõtte, millal jõuan ta kuldse väravalle, kus võiks
tunda tõelist rahu. Õudne ja mõistatuslik on mul-
le maine elu oma olemuselt."

Nyyd ilmus taavaline pilveringist kõiges o-
mas täiuses. Ta rõõmsad silmad hõõgusid ar-
mastusest ja õnnelik naeratus mängles ta süd-

Laul talvest.

Herm. Keernik.

Parim klaveri-viitõos » Per aspe-
ra ad astra « komponist, Olympia üs-
ja lauland direktor. Klass see olin
minu.

Allegro

Herm. Keernik.

cresc.

mf.

p.

mf.

rit.

al tempo

cresc.

pehmel näol, kui ta sõbralik - mäheda häälega al-
gas:

"Mina olen tu ja tõde ja igavene armastus...
tule - "tõuseme rahurikk!"

Arne tundis rüürimatut õnne, silmis sädeles
tänukiitus ja suunurgil mänglesid naerujooned. Veel
pomisest ta õnnejoovastuses palvesõnu, veel viibis hitre
mõtetega maises eluhalluses, mis enam ja enam tu-
menesid haiktusid. Vabanest siis taie sti selle olemi-
sest, igatsustest ja hing kandus yles igavesse ilude-
ilma - magusasse öndsusesse.....

— Koidikul ehataevas lõkendab sajavärvilises
valguse kumas. Öised varjud põgenevad - müstiline
õlurus koioob. Esimesed päikeseküred tervitavad tae-
va-räästalt uut päeva algust. Pikkamisi tõusevad
koidu purpursed niidid yle virguva looduse;
sikkamisi ja ettevaatlikult lähenevad magajaile
vanakesile, neid õrnalt suudeldes. Ja iseäraliku py-
ralikkuse ja kristallse hülgusega ehivad küred se-
la vanakest, kelle hing on tungind elu igaviku kau-
ustesse - sinna kus tahtine taavas sirendab...

Dir. Madis Reisenbrik.

On omoti kõrgeid ideale: patsifism, Pan-Euroop,
Pan-Kosmos ja esperanto.

A. Olt er.

| Joonistuse ja kõsitöö õpetaja. | ... Perspekti
vale! ... kontuurid tugevamalt! —

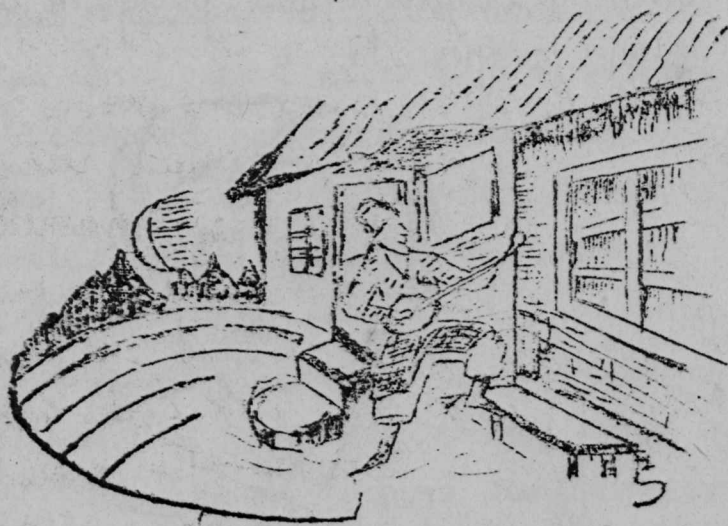
N. V. Gogol.

Mai-öö ehk uppunud neiu.

f. Venekeltest tõlkinud: V. Kymenthalf.

- katke -

Kõlar laul helises jõena kyla tänavail. Oli aeg, mil päeva mürest ja vaevast värsind noor-
naised ja niid kogunesid ringi, et vaikeses õhtu-
säras väljendada rõõmu ja lõbu, mis loluta-
matud kurbusega. Mõistlik õhtu kallistas unis-
tades sinist taevast muutes kõik lõpmatuks kau-
guseks. Taas hämardus, ent laulud ei lakkand.

Mandoliin kõrs, lippas lauljate ringist noor tuline
kõsar Leo, kylavanema poeg, pääs karvane myts.
Ta sammus tänaval ja laskis mandoliinil mõned

tantsuhelid kuuldavalle. Tasa peatus yhe maja ukse ees, kus kasvasid kõrged kirsipunnid. Väikis hetkeks, ning algas siis mandoliinil mängides laulma:

"Päike madalal, öhtu lähedal
" vastu tule ju oma kallimall!"

— Ei nähtavasti magab mu magus neiu," ütles noor kassak ja lõpetas laulu, ning lähenes aknale. "Hanna, Hanna sa magad, või ei taha sa minu juure välja tulla?" hüüdis ta. "Sa kardad vist, et keegi meid näeb, või ei taha sa oma nägu näidata. Öhtuvilusse? Ära kardada, kedagi pole ja öhtu on soe. Ja kui keegi peaks ilmuma siis katan sind oma kumega, mähin su ymber vöö, kättega katan sind ja keegi ei saa meid näha. Ja kui sul kylm on, siis surun sind südamelke lähemale, soendan suudlustega ja asetan muitsi su valgeile jalule. Ilu syda mu kalakseni, mu keedruskaul! Vaata hetkekski välja, ulata käbi akna oma käekenegi..... Ei, sa ei maga, juure neiu!" ütles ta valjumini ja sarnase häälega nägu hõbeneks ta — "Sul on hää pilgata mind, jumalaga!" Pöördus siis ymber, löi muitsi kunkla ja astus akna alt minema tasaresti mandoliini mängides. Kuid korraga lüpsas uksest seitsmeteistkümmne-aastane neiu. Ta silmad sä

rasid heledalt pimeduses, kaelakee helkis kuivalguses ja noormehe kõtkapilgust ei jäänd värju häbelik punagi palgel.

— "Kui kannatamatu sa oled," ütles ta tasa, "kõne said pahaseks. Miks valisid sellise aja, kui rahvast tänaval liigub? Ma värisen..."

Kad istusid akna alla pingile.

— "Oh ära värise mu punane lüüd! Suru end tugevamini mu ligi!" ütles kasak teda syleledes.

— "Oh Leo, algas Hanna, kõik vaatavad nii kadedalt minul, mul on nii halb ja igav siin olla."

— "Kaks kuud alles kodus ja juba igav! Olen mina sind tüttand?" küsis Leo kurvalt.

— "Ei ole sina küll," ütles neiu, "ma armastan sind, mustkulne kasak! Armastan selle eest et sul on sinised silmad ja kenalt..."

... Oh mu Hanna!" hüüdis noormees teda suudeldes ja surudes Hannat tugevamini rinnale...

Cand. abit. Jesper Tõnisson
Ideeline kuid yhtlasi vanu
traditsioone pyhaspidar
„Kongressi rahvasaadik.“

Leonhard Friedrich
Sancho Pancha Karolin.

Tali-õdang.

Kuu lumme pillitab hõbedast sära.
Mets tarane.

Vagune õõ.

On hääbund elar päevane käre-
saand vöörastar

Vagune õõ.

Vaid metsa latvadest kallitab vine-
Aur vagusi.

Vagune õõ.

Mets udus valu maailma kas saadad-
Mets surmavaik?

Pghalik. õõ!

Mag. theol. J. Taul.

Märkmeid noorsoo usulisest arengust.

Alks on siin noorte pöördumisele, mille põhjal mitmed psühholoogid on püüdnud anda põhjalikumat ülevaadet pubertadi- ja juu. elu ette- ja teistevastuse, milise meetodiga võib teha õige sügavalt ka selline andi ja osavust.

Noorte usuline arengus tekitab murrang. Ameerika usu-psühholoog Edwin Diller Starbuck oma teoses "Usupsühholoogia" püüab näidata statistilise vaate allkirjelduste kaudu et usuline arengus sarnab just pubertadi-aga. See tähendama asiolu et Starbuck'i andmed on pärit metoodilisest ringest kus sisemist murrangu momenti pöördumist rõhutada. On õige et noorusaeg pöördub lapsep. harjumusele ja autoriteedil põhinev usk ning jõudmise välja isiklike kogemuslikele vaadetele Jumalaloomusele - või jätke tühjusele ükskõiksusele igasuguse usumärgi eitamisele. "Igal elueal on oma usk; ise usk on lapsel, noorel"

A. Täht - usuõpetuse ja lastevanemate õpetaja.

† Per as, ma ad astma! †

väga tähtis ka autoriteet. Lapse usk, nagu öeldud, ongi suuremalt osalt autoriteedi usk, mis kasvab välja usaldusest autoriteedi vastu - laps usub sellepärast, et isa ja ema usuvad. Muidegi võivad ka lapsed oma südametunnistuse ja väliste kogemuste kaudu jumalatundmiselle jõuda. Isestiselt süüski on lapse usuilm enam maagiline ning autoriteetil põhinev, ja ülepää lapse juures ei saa tõsist usku eeldada. Väeme neis küll väga palju tundelikkust yhelt poolt, kuid teisalt jälle sageli skepsist palju.

Koosüskka jõudes sijnuvad inimese usu- elus sygavad muutused. Kygd alles võidakse välja jõuda tõsiselle religioonile.

† järgnebt †

ja täiseolisel jüäguigi põhijooned samaks. Lapse usuilm on kõige päält demont, mis omantid harimuse tagajärjel. Laps palub sellepärast, et teda nü on õpetet, et ta nü on harjund.

Süis on lapsele usu elus

Astjad. J. Cyt.
Novell.

Mu onn oli üksik keset liivalagendiku, Liikajõe kõrget kaldal. Thuta hing ja üks veretilk mu sydames hoidsid soojust, mis pani mind mu kodumaad armastama. Punane jõgi voolas mu onniakna alt mööda. Punaliiv tuiskas hangedena ymber onni kokku, ning wrattis selle sest ma ei jõudnud talle vastu panna. Ja yhel päeval kui tuul liiva yle lagendiku veetas, jooksin ma liival ringi, et abi otsida. Kuid torm lakkas ja mu ema kutsus mind koju. Siis tundsin pakitsust veres. Tuul oli mind läbipuhund, ning ma pidin end väljapuhkama.

Need olid nooruse aastad, kui jagasime emaga yhiselt armu ja tunde, söime yhiselt mida oli ja jõime yhist savikruusist vett, ning kui ema palvetas, pidin ma pyhalikult õhtuid ja hommikuid kaasa-

atama. Ema katas yhes onninurgas ja ta vana
nägu oli pyha. Ta laulis alati kuni keskööni, ku-
ni ma juba uinusin. Kuid mind ei jõudnud see
vagadus ahvatleda. Ma aelasin liivalagendikul
yMBER naersin lindele ja laulsin tuulega ning
mängisin õnnega. Ja alati, kui ema nalja hü-
tis, sain ma rõõmsaks, hyppasin paati, haarasin
mõlad ja sõudsin yhes emaga kylasse. Tagasitul-
les tõime toidumooni ja linu yhes, sest ema el-
tas end ja mind ketramisega.

Ma kasvasin niitsilikuses, ja noorus äratas
juba mu hinges täit jõudu, ning mu puhtas ~~sy-~~
dames tõukas esimene armastus, kui yhel päeval
imelik legu syndis. Olin igatsend ja ammu noo-
riimehi, kes on ilusad ja kelle tugevus meeldib, kes
söövad alati mett ning otsivad nooruses ilu et mait-
seola elu-vilja, nagu olevused kes on õndsalt syn-
dind. Pajatan sellest praega kadestundega, sest
olen vanatydruk ja mind ei ihalda enam keegi.

† järgneb †

Sisu:

Isalt	lk. 3.
Eesti-Vene rahulepingu mälestuseks 10. aastapäeval	" 4.
* * *	" 6.
Sygis-variaatsioon	" 7.
Suur kevadöö	" 8.
Laul talvest	" 12.
Maiöö ehk uppunud naine	" 16.
Jali-õdang	" 19.
Märkimised noorsoo usulisest arengust	" 20.
Astjad	" 22.
Kaan ja illustratsioonid val. Helmuht Sipelgalt.	

Toimetus:

Vastutav toimetaja Mari Kull.

Väljaandev toimikond: Voldem. Huvi
Otto Kõresaar ja Alf. Tiivel.

